Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
N. JÄÄSKINEN
fremsat den 29. november 2012[1]

Sag C-228/11

Melzer
mod
MF Global UK

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Landgericht Düsseldorf (Tyskland))

»Retslig kompetence på det civil- og handelsretslige område — fortolkning af artikel 5, nr. 3), i forordning (EF) nr. 44/2001 — speciel kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt — grænseoverskridende deltagelse af flere personer i den samme påståede skadevoldende handling — mulighed for at fastlægge en medlemsstats kompetence over for en sagsøgt, der har bopæl i en anden medlemsstat, efter det sted, hvor en sådan skadevoldende handling er begået af en formodet medhjælper eller medgerningsmand, som der ikke er rejst erstatningskrav mod«

I – Indledning

1. Landgericht Düsseldorf (Tyskland) har indgivet en anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område[2], nærmere bestemt vedrørende definitionen af »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« som omhandlet i den regel om kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt, der er indeholdt i denne bestemmelse, når det antages, at de omstændigheder, der har forårsaget skaden, er indtruffet i to forskellige medlemsstater eller i én af disse medlemsstater.

2. Den forelæggende ret er i en grænseoverskridende sag om erstatning uden for kontrakt, hvor det skal fastslås, om den har stedlig kompetence til at træffe afgørelse herom, i tvivl om, hvorvidt en af de parter, der menes at være ansvarlige for de påståede skader, når denne part har bopæl i en medlemsstat[3], kan sagsøges ved retten i en anden medlemsstat på det sted, hvor medhjælperen eller medgerningsmanden har begået en skadevoldende handling, selv om denne part ikke er sagsøgt i sagen.

1 — Originalsprog: fransk.

2 — EFT 2001 L 12, s. 1.

3 — Ifølge artikel 1, stk. 3, i forordning nr. 44/2001 forstås der ved udtrykket »medlemsstat« alle EU-medlemsstater med undtagelse af Kongeriget Danmark.

3. Landgericht Düsseldorf har i forelæggelsesafgørelsen foreslået Domstolen at fastsætte et nyt kompetencekriterium, som giver sagsøgeren en anden mulighed [4] end den, som følger af den sondring, man traditionelt har foretaget i retspraksis, når de ansvarspådragende handlinger er geografisk spredt – mellem det sted, hvor skaden er indtrådt, og det sted, hvor den skadevoldende begivenhed har fundet sted [5] – dvs. en kompetence baseret på stedet for den handling, der er begået af en anden skadevolder end sagsøgte, i overensstemmelse med den regel, der findes i intern tysk ret [6].

4. Den foreliggende sag viser endnu en gang, at visse nationale retter er tilbøjelige til at antage, at forordning nr. 44/2001 kan fortolkes under hensyntagen til særlige nationale forhold, hvis grænseoverskridende virkninger Domstolen forventes at anerkende [7], selv om det grundlæggende formål med denne EU-retsakt er at gøre reglerne mere ensartede. Sagen har væsentlig teoretisk betydning, men kan også få stor praktisk betydning, hvilket fremgår af de oplysninger, parterne har fremlagt for Domstolen [8].

II – Retsforskrifter

5. Det fremgår af anden betragtning til forordning nr. 44/2001, at det af hensyn til det indre markeds funktion er nødvendigt at vedtage »bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede […]«.

6. Det er i 11. betragtning til denne forordning anført, at »[k]ompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtes bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund«.

7. 12. betragtning til den samme forordning anfører, at »[s]om kompetencekriterium bør sagsøgtes bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje«.

8. Ifølge 15. betragtning til forordningen er det »[a]f hensyn til en harmonisk retspleje […] nødvendigt at mindske risikoen for parallelle retssager mest muligt og undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater […]«.

9. Kompetencereglerne er indeholdt i kapitel II i forordning nr. 44/2001.

4 — Den mulighed, som den forelæggende ret har kaldt »gensidig tilregnelse«.

5 — I dom af 30.11.1976, sag 21/76, Bier, Sml. s. 1735, præmis 19, introducerede Domstolen en sondring mellem »det sted, hvor skaden er indtrådt«, og »stedet for den skadevoldende begivenhed«, der ligger til grund for denne skade. Denne sondring blev bekræftet for nylig i dom af 25.10.2012, sag C-133/11, Folien Fischer og Fofitec, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis.

6 — Den forelæggende ret har henvist til begrebet »wechselseitige Handlungsortzurechnung«, der frit oversat til dansk svarer til »gensidig tilregnelse af det sted, hvor den skadevoldende handling foregår«.

7 — Bundesgerichtshof har således foreslået Domstolen at gøre det klart, at det negative anerkendelsessøgsmål (»negative Feststellungsklage«), der er indført i intern tysk ret, er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, og den franske cour de cassation har spurgt Domstolen, om »en værnetingsaftale, der er indgået inden for rammerne af en kæde af fællesskabskontrakter, mellem en producent på den ene side og en køber på den anden, i medfør af artikel 23 i forordning [nr. 44/2001] [har] virkninger i forhold til den senere køber«, som det er tilfældet efter intern fransk ret. Jf. herved mit forslag til afgørelse i sagen Folien Fischer og Fofitec og i sag C-543/10, Refcomp, der verserer for Domstolen.

8 — MF Global UK's advokat gjorde under retsmødet opmærksom på, at Domstolens svar ventes med spænding, eftersom et stort antal børsmæglere er blevet indstævnet i lignende sager. Advokaten præciserede, at det advokatfirma, han tilhører, er i færd med at behandle ca. 150 tvister, som minder om den, der er tale om i hovedsagen.

10. Forordningens artikel 2, stk. 1, der er indeholdt i kapitel II, afdeling 1, med overskriften »Almindelige bestemmelser«, er affattet således:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

11. Forordningens artikel 3, stk. 1, der findes i samme afdeling, bestemmer, at »[p]ersoner, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7«.

12. Artikel 5, nr. 1) og 3), i forordning nr. 44/2001, der findes i kapitel II, afdeling 2, med overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer følgende:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat

1) a) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes

b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:

— ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

— ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

c) er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse

[…]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå.«

13. Det er i forordningens artikel 6, nr. 1), der er indeholdt i samme afdeling, anført, at »[e]n person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan endvidere sagsøges […] såfremt der er flere sagsøgte, ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl, forudsat at kravene er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle og påkende dem samtidig for at undgå uforenelige afgørelser i tilfælde af, at kravene blev påkendt hver for sig«.

III – Tvisten i hovedsagen, det præjudicielle spørgsmål og retsforhandlingerne for Domstolen

14. Melzer, der har bopæl i Berlin, blev ved telefonisk henvendelse fra Weise Wertpapier Handelsunternehmen (herefter »W.W.H.«) kunde i og serviceret af dette firma, der har hjemsted i Düsseldorf. W.W.H. åbnede en konto for Melzer hos MF Global UK Ltd (herefter »MF Global UK«), et børsmæglerfirma med hjemsted i London, som fra denne konto udførte børshandler med futures på Melzers vegne mod vederlag.

15. Melzer indbetalte et beløb på i alt 172 000 EUR på denne konto i 2002 og 2003. Den 9. juli 2003 udbetalte MF Global UK et beløb på 924,88 EUR til ham. MF Global UK afkrævede Melzer en kurtage på 120 USD, hvoraf det beholdt 25 USD og tilbageførte differencen på 95 USD til W.W.H.

16. Melzer har anlagt sag ved Landgericht Düsseldorf med påstand om, at MF Global UK tilpligtes at betale ham erstatning svarende til forskellen mellem det beløb, han har betalt, og det beløb, han har modtaget i forbindelse med disse handler, dvs. 171 075,12 EUR med tillæg af renter [9].

17. Melzer har til støtte for sine påstande gjort gældende, at han hverken af W.W.H. eller af MF Global UK blev tilstrækkeligt oplyst om de risici, der er forbundet med handler med futures på børsen. De dokumenter, som han fik udleveret af W.W.H. [10], var efter hans opfattelse ikke tilstrækkelige til at opfylde de krav til oplysningen af en kunde om disse risici, der er opstillet i retspraksis. Han blev heller ikke korrekt informeret om den skjulte provisionsaftale (»kickback-aftale«), der var indgået mellem MF Global UK og W.W.H., og den heraf følgende interessekonflikt. Melzer har endvidere anført, at den provision, som MF Global UK beregnede, var for høj. Han har gjort gældende, at MF Global UK er erstatningspligtig over for ham ved at have bidraget til den forsætlige og retsstridige skade, som W.W.H. har forvoldt.

18. MF Global UK har bestridt Landgericht Düsseldorfs stedlige kompetence og nedlagt påstand om frifindelse.

19. Den forelæggende ret har bemærket, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse i hovedsagen, fordi sagsøgte er en juridisk person, der har vedtægtsmæssigt hjemsted i en medlemsstat. Retten har præciseret, at der ikke forekommer nogen værnetingsklausul i dette tilfælde [11], og at de tyske domstoles internationale kompetence efter dens opfattelse beror på denne forordnings artikel 5, nr. 3), fordi skaden er indtrådt i Tyskland. Melzer har ifølge denne ret anført, at det økonomiske tab, som han kræver erstatning for, er indtruffet i Tyskland, eftersom det er derfra, han har foretaget overførsler til sin konto i London, og at skaden er opstået på indeståendet på en konto, som han havde i denne medlemsstat.

20. Den forelæggende ret er derimod i tvivl om, hvorvidt den selv har stedlig kompetence i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Den har påpeget, at en sagsøgt ifølge denne bestemmelse efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retten på det sted, hvor skaden er indtruffet – »stedet for skadens indtræden« – eller på det sted, hvor den skadevoldende begivenhed fandt sted – »stedet for den skadevoldende begivenhed«, når disse steder ikke er identiske. Retten finder, at skaden er indtruffet i Berlin, hvor Melzer bor, og ikke i Düsseldorf, hvor retten har sit sæde. Da det forholder sig sådan med »stedet for skadens indtræden«, er det »stedet for den skadevoldende begivenhed«, der er afgørende i den foreliggende sag. Når MF Global UK udelukkende driver virksomhed i London, kan der imidlertid alene tages udgangspunkt i W.W.H.'s virksomhed i Düsseldorf.

21. Den forelæggende ret mener, at der findes et sådant tilknytningsmoment i tysk ret, hvori det er bestemt, at når flere personer deltager i en skadevoldende handling, er alle deltagere ansvarlige for en anden deltagers bidrag til denne handling. I det foreliggende tilfælde, hvor Melzer hævder, at MF Global UK forsætligt har i hvert fald hjulpet W.W.H. med at begå ulovlige handlinger, som har fundet sted i Tyskland, nærmere bestemt Düsseldorf, må det antages, at den forelæggende rets kompetence afhænger af, hvor en sådan medgerningsmand eller medhjælper har været aktiv [12].

9 — Melzers advokat oplyste under retsmødet, at man havde valgt ikke at indstævne W.W.H., fordi dette selskab var insolvent, da søgsmålet blev anlagt (det fremgår ikke af forelæggelsesafgørelsen, hvornår sagen blev indbragt for Landgericht Düsseldorf, men da afgørelsen er dateret den 29.4.2011, fremgår det, at sagen blev indbragt på dette tidspunkt), og anførte afslutningsvis, at MF Global UK havde været under konkursbehandling siden den 31.12.2011.

10 — Ifølge forelæggelsesafgørelsen drejer det sig bl.a. om en kontrakt om formidling af børsforretninger, en oversigt over risici ved terminsforretninger og en folder med vigtig information om tabsrisikoen ved handler med finansielle futures.

11 — Da en af de kontrakter, der blev indgået, indeholdt en værnetingsklausul, afviser den forelæggende ret indirekte, at det rejste erstatningskrav er kontraktbaseret.

12 — Det skal her indskydes, at det ikke fremgår klart af forelæggelsesafgørelsen, hvilke roller MF Global UK og W.W.H. spillede som henholdsvis hoved- eller medgerningsmand set i forhold til den skadevoldende handling.

22. Forordning nr. 44/2001 indeholder ingen særlig ansvarsnorm for handlinger, der begås af en tredjepart, med henblik på at begrunde international eller stedlig kompetence, hvilket rejser spørgsmålet om, hvorvidt denne forordnings artikel 5, nr. 3), skal fortolkes således, at en hoved- eller medgerningsmands ulovlige handling også kan begrunde en international eller stedlig kompetence i forhold til den, der anlægges sag mod. Den forelæggende ret har forklaret, at der er forskellige holdninger til dette spørgsmål i den nationale retspraksis og i retslitteraturen.

23. Landgericht Düsseldorf har på denne baggrund ved afgørelse registreret den 16. maj 2011 besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Inden for rammerne af deliktværnetinget i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 og ved flere personers grænseoverskridende deltagelse i en ulovlig handling, er en gensidig tilregnelse af det sted, hvor handlingen foretages, da tilladt ved fastlæggelsen af det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået?«

24. Melzer og MF Global UK, den tyske, tjekkiske, portugisiske og schweiziske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg til Domstolen.

25. Melzer, MF Global UK, den tyske regering og Kommissionen var repræsenteret under retsmødet, der blev afholdt den 5. juli 2012.

IV – Bedømmelse

26. Da det præjudicielle spørgsmål ikke er formuleret særlig præcist, er det efter min opfattelse nødvendigt at afgrænse genstanden for den præjudicielle anmodning og de problemer, der er forbundet med den, før jeg foreslår, hvordan spørgsmålet kan besvares.

A – *Det præjudicielle spørgsmåls rækkevidde*

27. Den foreliggende sag vedrører et krav om erstatning uden for kontrakt. Det følger af artikel 2, sammenholdt med artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, at en person, der har bopæl på en medlemsstats område, efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retterne i den medlemsstat, hvor hans bopæl er beliggende, eller ved en ret i en anden medlemsstat, dvs. ved retten på »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« eller »vil kunne foregå«.

28. Det sidste sætningsled, der udvider deliktværnetinget til forebyggende søgsmål, er den eneste tilføjelse i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 i forhold til artikel 5, nr. 3), i Bruxelleskonventionen [13], som denne forordning trådte i stedet for. Til trods for det nye element [14], der i øvrigt ikke er relevant her, er de nævnte bestemmelser, som Domstolen har fastslået, i det væsentlige ens, og retspraksis vedrørende fortolkningen af den kompetenceregel, der er fastsat i konventionen, gælder derfor også for den regel, der er fastsat i forordningen [15].

29. Der er i hovedsagen ingen tvivl om, at Melzer er bundet af en kontrakt med MF Global UK og med W.W.H., og det kan derfor umiddelbart virke overraskende, at den forelæggende ret er gået ud fra, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, der vedrører kompetence i sager om erstatning uden for kontrakt, men ikke artikel 5, nr. 1), der vedrører kompetence i sager om kontraktforhold, kan

13 — Bruxelleskonventionen af 27.9.1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved de efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«).

14 — Elementet er heller ikke helt nyt, eftersom Domstolen allerede havde fastslået dette princip i sin praksis vedrørende Bruxelleskonventionens fortolkning. Kommissionen mente dog, at der stadig herskede en vis usikkerhed herom (jf. forslag til Rådets forordning (EF) om retternes kompetence og om anvendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager – KOM(1999) 348 endelig, s. 15).

15 — Jf. dommen i sagen Folien Fischer og Fofitec, præmis 31 og 32 og den deri nævnte retspraksis.

finde anvendelse i den foreliggende sag [16]. MF Global UK har fremsat en række indledende bemærkninger om dette spørgsmål og mener, at det bør klarlægges, hvordan der sondres mellem de respektive anvendelsesområder for denne forordnings artikel 5, nr. 1) og 3). Trods denne bemærkning følger det under alle omstændigheder af fast retspraksis, at den forelæggende ret er ene om at fastlægge genstanden for anmodningen om præjudiciel afgørelse, og at Domstolen ikke har pligt til at udtale sig om et anliggende, som en af parterne i hovedsagen har gjort opmærksom på, hvis dette anliggende ikke er nævnt i den forelæggende rets præjudicielle spørgsmål [17].

30. Den forelæggende ret har indledningsvis bemærket, at de tyske retters internationale kompetence i det store og hele ikke giver anledning til noget problem. Den mener ikke, at der hersker tvivl om denne kompetence, eftersom stedet for skadetilføjelsen som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 efter dens opfattelse er Berlin, som både er den by, hvor Melzer bor, og hvor han har den bankkonto, der finansierede de omtvistede handler.

31. Kommissionen, der er af den modsatte opfattelse, har imidlertid gjort gældende, at Kronhofer-dommen [18] er til hinder for, at kompetencen tildeles retten i den retskreds, hvor sagsøgeren har bopæl, fordi det er det sted, hvor »midtpunktet for hans formue« befinder sig, alene af den grund, at han har lidt økonomisk skade som følge af et tab af en del af sin formue, som er indtrådt og lidt i en anden medlemsstat, når samtlige ansvarsbetingelser foreligger på den anden medlemsstats område [19].

32. Jeg er enig med Kommissionen i, at det økonomiske tab, som Melzer kræver erstatning for, og som betød, at han mistede en del af den kapital, han havde investeret, synes at være opstået i London og ikke i Berlin. De omtvistede midler blev således indsat på en konto, der var oprettet hos mæglerfirmaet i London, og forsvandt på dette sted, fordi optionskontraktens gennemførelse eller optionsfristens udløb betød, at det beløb, der blev indbetalt på denne konto, var mindre end det, der var investeret.

33. Det fremgår af den forelæggende rets afgørelse, at den kun er i tvivl om sin egen »stedlige« kompetence eller med andre ord på det nationale plan, eftersom den er usikker på, om det er denne tyske ret, der skal påkende sagen i medfør af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

34. Det skal i den forbindelse fremhæves, at bestemmelserne i denne forordning er formuleret forskelligt. Det gælder bl.a. for artikel 2, stk. 1, der fastlægger kompetencen for alle retter i en medlemsstat [20], og artikel 5, nr. 1) og 3), der fokuserer på en bestemt ret, som fastlægges efter det sted, tvisten har en særlig tilknytning til [21]. Den bestemmelse, der er anmodet om en fortolkning af, gør det således i overensstemmelse med den forelæggende rets ønske muligt at bestemme direkte, hvilken ret der har stedlig kompetence blandt alle de retter i en medlemsstat, der materielt set er kompetente. Jeg finder det derfor unødvendigt og også forkert, at den forelæggende ret har taget udgangspunkt i begrebet international kompetence forud for overvejelserne om anvendelsen af denne bestemmelse.

16 — Melzers påstand om dolus eller culpa in contrahendo skal ses i sammenhæng med, at de forhandlinger, der er ført mellem parterne, har resulteret i, at der er indgået en kontrakt. For så vidt angår det modsatte tilfælde fremgår det af dom af 17.9.2002, sag C-334/00, Tacconi, Sml. I, s. 7357, at en sag, hvorunder det gøres gældende, at sagsøgte har pådraget sig et ansvar forud for kontraktindgåelse, ikke er en sag om kontraktforhold, men en sag om ansvar uden for kontrakt, når forhandlingerne ikke har resulteret i, at der er indgået en kontrakt.

17 — Jf. bl.a. dom af 20.3.1997, sag C-352/95, Phytheron International, Sml. I, s. 1729, præmis 14, og af 16.9.1999, sag C-435/97, WWF m.fl., Sml. I, s. 5613, præmis 29.

18 — Dom af 10.6.2004, sag C-168/02, Sml. I, s. 6009, præmis 18 ff.

19 — Kommissionen har præciseret, at selv om de negative følger af de skadevoldende handlinger, dvs. de meget risikable børshandler, som MF Global UK gennemførte i Det Forenede Kongerige, også påvirkede Melzer i Tyskland, kan det ifølge Domstolens praksis ikke betragtes som et tilknytningsmoment for de tyske retters kompetence i henhold til artikel 5, nr. 3), når det var i Det Forenede Kongerige, at den skadevoldende begivenhed fandt sted, og den samlede skade indtraf.

20 — Ordvalget i denne bestemmelse, dvs. »retterne i denne medlemsstat«, tyder på, at der er tale om en almindelig kompetenceregel, eftersom der peges på hele domstolssystemet i en medlemsstat, og det præciseres, at den lokale kompetence i overensstemmelse med artikel 59 i forordning nr. 44/2001 fastlægges efter de nationale procesregler, hvori begrebet bopæl er defineret.

21 — Disse bestemmelser indeholder en speciel kompetenceregel, idet det angives, at sagsøgeren kan indbringe sagen »ved retten« på stedet for den pågældende forpligtelse eller skadetilføjelse.

35. Vanskeligheden for den forelæggende ret består rent konkret i at vide, om det i den grænseoverskridende sag, der er indbragt for den, er muligt at fastlægge kompetencen i Düsseldorf, som er det sted, hvor en af de to formodede skadevoldere har været aktiv, og den by, hvor W.W.H. har hjemsted, i forhold til den anden part, der har medvirket i skadetilføjelsen – MF Global UK – som kun synes at have drevet virksomhed fra Det Forenede Kongerige.

36. Det skal herved påpeges, at forordning nr. 44/2001 bestemmer, at en person, der kræver skadeserstatning uden for kontrakt, stort set har to muligheder, nemlig at indbringe sagen for retten på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, i henhold til artikel 2 i forordning nr. 44/2001 eller at anvende den specielle kompetenceregel, der er fastsat i denne forordnings artikel 5, nr. 3).

37. Det sidstnævnte kompetencekriterium kan også opdeles i to store underkategorier eller endnu flere, hvis der tages hensyn til de specifikke sager, hvor Domstolen har fastsat yderligere tilknytningsmomenter [22], i tilfælde af, at den ulovlige handlings gerningsindhold – og dermed tilknytningsfaktorerne – er fordelt på flere medlemsstater. Domstolen har flere gange fortolket udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 således, at det i et sådant tilfælde både kan omfatte stedet for skadens indtræden, dvs. den medlemsstat, hvor skadetilføjelsen har haft direkte negative virkninger for den skadelidte, og stedet for den skadevoldende begivenhed, dvs. den medlemsstat, hvor skadetilføjelsen er opstået på grund af gerningsmandens handlinger [23]. Det følger heraf, at sagsøgte efter sagsøgerens valg kan sagsøges ved retterne i den retskreds, hvor et af disse steder er beliggende.

38. Omstændighederne i hovedsagen er som følger. Den forelæggende ret mener, at stedet for skadens indtræden ligger i Tyskland, og at den påståede skade nærmere bestemt er indtruffet i Berlin, fordi Melzer har sin bopæl og den konto, som beløbet blev debiteret på [24], dér og ikke i Düsseldorf. Landgericht Düsseldorf forsøger med henblik på at fastlægge sin egen kompetence at fastslå, om der i det foreliggende tilfælde findes et kompetencekriterium, der kan baseres på den anden af de to underkategorier, og hvor der tages hensyn til de formodede gerningsmænds forsømmelige handlinger. Stedet for de skadevoldende omstændigheder kan i den forbindelse enten være London, eftersom MF Global UK gennemførte børshandlerne dér, eller Düsseldorf, som er hjemsted for W.W.H., der ganske vist ikke er sagsøgt i sagen, men har samarbejdet med det sagsøgte selskab.

39. Det skal nærmere bestemt undersøges, om de handlinger, som det selskab, der er etableret i Düsseldorf, foretog, da det henvendte sig til og servicerede kunden og tilskyndede ham til at løbe en for stor risiko, var medvirkende til, at kunden blev påført en skade. Domstolen anmodes især om at tage stilling til, om stedet for disse handlinger kan begrunde, at Landgericht Düsseldorf træffer afgørelse om deliktansvaret for det selskab, der er etableret i Det Forenede Kongerige, og som er det eneste selskab, der er anlagt sag mod, fordi det har medvirket i de handlinger, der er foretaget af det tyske selskab, som er den anden formodede skadevolder.

40. Det fremgår således, at det præjudicielle spørgsmål er begrænset til fortolkningen af begrebet stedet for den skadevoldende begivenhed i tilfælde af, at tre komplicerende faktorer er til stede: 1) At de steder, hvor de skadegørende handlinger er foregået, er fordelt på flere medlemsstater, 2) at der er flere skadevoldere, dvs. at det i den konkrete sag ikke er én gerningsmand, der har foretaget de pågældende handlinger, men at der er flere medgerningsmænd eller medhjælpere, og 3) at sagsøgeren

22 — Udviklingen i retspraksis skyldes bl.a. konkrete problemer med at lokalisere ulovlige grænseoverskridende handlinger, der foretages via pressen og de elektroniske medier (radio, tv og internet), jf. dom af 7.3.1995, sag C-68/93, Shevill m.fl., Sml. I, s. 415. I forbindelse med en krænkelse af personlige rettigheder på grund af indholdet på et internetsted har Domstolen således fastslået, at retten på det sted, hvor den krænkede havde centrum for sine interesser, også kunne være kompetent (jf. dom af 25.10.2011, forenede sager C-509/09 og C-161/10, eDate Advertising og Martinez, Sml. I, s. 10269, præmis 47 ff.).

23 — Sagsøgeren har haft disse to muligheder siden Bier-dommen (præmis 19), der vedrørte fortolkningen af artikel 5, nr. 3), i Bruxelleskonventionen. Det er blevet gentaget flere gange, bl.a. i dommen i sagen Folien Fischer og Fofitec, præmis 39 og 40.

24 — Som jeg har forklaret i punkt 31 og 32 i dette forslag til afgørelse, kan den omstændighed, at den formodede skadelidtes bankkonto findes på en medlemsstats område, ikke betragtes som en tilknytningsfaktor, der er tilstrækkelig til at tillægge en ret i denne medlemsstat kompetence, eftersom dette kriterium er meget vilkårligt.

kun har anlagt sag mod en af de formodede skadevoldere, og at det er sket i en medlemsstat, hvor en af disse skadevoldere har drevet virksomhed. Domstolen har allerede belyst de to første af disse faktorer fra forskellige vinkler i sin retspraksis, men de er ikke tidligere blevet knyttet sammen med den tredje faktor.

41. Som det fremgår af sagsakterne, er det vanskeligt at fastlægge retsstillingen for henholdsvis MF Global UK og W.W.H., eftersom det ofte er uklart i de indlæg, der er indgivet til Domstolen, hvem der er hovedansvarlig, og hvem der er medhjælper eller medansvarlig for den omhandlede ansvarspådragende handling. Ifølge forelæggelsesafgørelsen har Melzer ganske vist kun rejst erstatningskrav mod MF Global UK, som han mener har spillet en væsentlig rolle ved skadens indtræden, men det fremgår af sagsøgerens bemærkninger og påstande, at det snarere er W.W.H., der er hovedgerningsmanden, mens MF Global UK højst har haft rollen som medhjælper. Det præjudicielle spørgsmål er dog formuleret tilstrækkelig bredt til at omfatte begge tilfælde, uanset om det selskab, som der ikke er anlagt sag mod, har været medhjælper eller medgerningsmand. Jeg vil som følge heraf tage hensyn til begge scenarier i mit forslag til, hvordan det præjudicielle spørgsmål skal besvares.

42. Den forelæggende ret ønsker således nærmere bestemt oplyst, om det er muligt at anlægge sag ved retten i den retskreds, hvor en medhjælper eller medgerningsmand har handlet forsømmeligt, såfremt der foreligger flere skadevoldende begivenheder, som har fundet sted i forskellige medlemsstater. Det vil betyde, at der tages hensyn til stedet for den skadevoldende begivenhed, som skyldes en af de parter, der har medvirket til skaden, uden at den formodede skadelidte behøver at anlægge sag mod denne medhjælper eller medgerningsmand, hvilket er situationen i hovedsagen.

43. Den forelæggende ret ønsker med andre ord, at Domstolen fastslår, at det også er muligt at vælge en ret i tilfælde af, at sagsøgte, der har bopæl i forskellige medlemsstater, er medansvarlige for en ulovlig handling, ved at foretage en »*gensidig tilregnelse af det sted, hvor handlingen foregår*« som nævnt i anmodningen om præjudiciel afgørelse. Hvis der indføres et nyt kompetencekriterium, som det foreslås her, vil det give sagsøgeren flere valgmuligheder, end denne hidtil har haft ifølge Domstolens praksis. Det vil efter min opfattelse ikke kræve, at der indføres en ny stor underkategori i forhold til »stedet for skadens indtræden« og »stedet for den skadevoldende begivenhed«. Den forelæggende ret foreslår i stedet, at der anlægges en udvidende fortolkning af den anden af disse underkategorier for i tilfælde af flere personers grænseoverskridende deltagelse i en ulovlig handling at gøre det muligt at fastlægge en rets kompetence i forhold til en af disse personer ud fra stedet for de skadevoldende handlinger, som en anden af disse personer har foretaget.

B – *Svaret på det præjudicielle spørgsmål*

1. *De forskellige holdninger*

44. Hvis man betragter de indlæg, der er indgivet til Domstolen, tegner der sig to modsatrettede synspunkter. Melzer, den tyske, tjekkiske, portugisiske og schweiziske regering går ind for det nye kompetencekriterium, som den forelæggende ret har foreslået, hvorimod MF Global UK og Kommissionen mener, at det præjudicielle spørgsmål bør besvares benægtende.

45. Det fremgår af begrundelsen for den forelæggende rets afgørelse, at den forholder sig positivt til muligheden for at knytte den internationale domstolskompetence – ved en »gensidig« tilregnelse – til det sted, hvor den formodede medgerningsmand eller medhjælper har foretaget den skadevoldende handling, selv om denne ikke er sagsøgt i den anlagte sag.

46. Denne tilgang og baggrunden for det præjudicielle spørgsmål forklares af de oplysninger, som Landgericht Düsseldorf har givet om den nationale rets indhold. Det bestemmes således i § 830 i Bürgerliches Gesetzbuch (BGB, den tyske borgerlige lovbog), at når flere parter deltager i en skadevoldende handling, anses hver gerningsmand eller medgerningsmand for at være ansvarlig for de øvrige parters bidrag til denne handling. Den forelæggende ret har desuden præciseret, at kompetencen i sager om erstatning uden for kontrakt i henhold til § 32 i Zivilprozessordnung (den tyske lov om borgerlig retspleje) kan baseres på overtrædelser, der er begået af forskellige gerningsmænd, fordi de hver især er ansvarlige for disse handlinger.

47. Hvis hovedsagen havde været af rent intern karakter, ville det i lyset af de påstande, som sagsøgeren, Melzer, har fremført mod sagsøgte, MF Global UK, og mod den formodede medgerningsmand eller medhjælper, W.W.H.[25], være muligt at tillægge retten i den retskreds, hvor en af parterne har bidraget til den påberåbte ulovlige handling, kompetence til at påkende den sag om erstatning uden for kontrakt, der er anlagt mod en af medgerningsmændene[26].

48. Løsningen er slet ikke så entydig i en situation som denne, der har forbindelser til flere medlemsstater og ikke er begrænset til tysk område. Det påpeges således i forelæggelsesafgørelsen, at der er forskellige holdninger til dette spørgsmål i den tyske retspraksis og i retslitteraturen. Visse retter har fundet, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 gør det muligt at knytte en grænseoverskridende tvist til stedet for en medgerningsmands eller medhjælpers skadevoldende handling, fordi den skadevoldende handlings eller undladelses tyngdepunkt ligger på dette sted[27]. Disse afgørelser er blevet tiltrådt af nogle retsteoretikere, men mange andre retsteoretikere har taget afstand fra dem og fremført en række argumenter, som jeg vil gennemgå nærmere i det følgende, da jeg deler deres opfattelse.

49. Baggrunden for anmodningen om præjudiciel afgørelse skal ses i denne særlige sammenhæng. Domstolen er dog ikke forpligtet til at følge den tilgang, som medlemsstaten går ind for. Det er således fast retspraksis, at de begreber, der anvendes i forordning nr. 44/2001, skal fortolkes selvstændigt for at sikre forordningens ensartede anvendelse i alle medlemsstaterne[28].

2. *Den foreslåede fortolkning*

a) *Retningslinjer for fortolkningen*

50. Det er klart, at begrebet »sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes uafhængigt af indholdet af medlemsstaternes retssystemer, og at det ikke er muligt at tage hensyn til særlige nationale forhold ved gennemførelsen af kompetencereglerne i denne forordning, hvis der skal sikres den ønskede ensartethed[29].

25 — Melzer har ifølge forelæggelsesafgørelsen gjort gældende dels, at W.W.H. har tilsidesat oplysningspligten og forsætligt og retsstridigt har skadet ham ved at formidle værdiløse optionsforretninger i strid med BGB's § 826, dels at MF Global UK bevidst har hjulpet med at begå denne ulovlige handling i Tyskland.

26 — Landgericht Düsseldorf har forklaret, at den efter intern tysk ret har stedlig kompetence til at påkende hovedsagen, eftersom W.W.H. begik den skadevoldende handling i Düsseldorf, hvor W.W.H. hvervede Melzer som kunde.

27 — Det præciseres i forelæggelsesafgørelsen, at i en situation som den, der er tale om i hovedsagen, er det i Tyskland, at den afgørende indsats skal gøres for at hverve den formodede skadelidte og foranledige denne til at åbne en konto hos det udenlandske mæglerfirma, overføre optionskontrakter og stille midler til rådighed til investering i optioner uden at få værdien af de opførte beløb udbetalt.

28 — Jf. dom af 6.9.2012, sag C-190/11, Mühlleitner, præmis 28, samt dommen i sagen Folien Fischer og Fofitec, præmis 30 og den retspraksis, der er nævnt i disse domme.

29 — Jf. anden betragtning til denne forordning.

51. Ifølge Domstolens praksis skal indholdet af en bestemmelse i forordning nr. 44/2001 ikke blot analyseres i lyset af denne bestemmelses ordlyd, men også i lyset af det system, der er indført med denne forordning, og de mål, der forfølges med den [30].

52. Jeg vil indledningsvis bemærke, at jeg ikke kan tilslutte mig en fortolkning af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, der som nævnt af Landgericht Düsseldorf giver sagsøgeren ret til at vælge at anlægge sag ved denne ret, fordi den har kompetence på det sted, hvor en medhjælper eller medgerningsmand, som der ikke er anlagt sag mod, har været med til at begå den påberåbte skadevoldende handling, i stedet for kun at vælge mellem retten på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, det sted, hvor skaden er indtrådt, og det sted, hvor den skadevoldende begivenhed har fundet sted, i overensstemmelse med gældende retspraksis. En sådan fortolkning vil efter min opfattelse være for vidtgående for så vidt angår de systematiske og teleologiske analyseelementer, der følger heraf [31].

b) *Fortolkning i forhold til opbygningen af forordning nr. 44/2001*

53. Det skal indledningsvis påpeges, at det fremgår udtrykkeligt af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, at det er muligt at sagsøge en person ved en ret, der er tilknyttet den pågældende tvist gennem en anden person, men denne afledte kompetence gælder kun, når der er flere sagsøgte, og der er risiko for uforenelige afgørelser [32], hvilket ikke er tilfældet i hovedsagen. Melzer har af en årsag, der ikke er nævnt i forelæggelsesafgørelsen [33], valgt kun at anlægge sag mod MF Global UK, der har hjemsted i London, ved Landgericht Düsseldorf og ikke mod W.W.H., der er etableret i Düsseldorf, selv om han øjensynligt kun anser selskabet i London for at være medskyldig. Med dette valg, der kan have negative konsekvenser for sagsøgeren, har han mistet muligheden for at påberåbe sig en udvidet kompetence i forhold til det sted, hvor en tredjemand har bopæl, og i praksis mistet muligheden i henhold til artikel 6 for at påberåbe sig de handlinger, som denne tredjemand har kunnet foretage på dette sted.

54. Den generelle kompetenceregel i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, som har til formål at varetage interesserne for den part, der ikke har anlagt den grænseoverskridende sag, foreskriver desuden, at det i princippet er retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgte har bopæl, der er kompetente. I henhold til fast retspraksis skal en bestemmelse som artikel 5, nr. 3), i denne forordning, som indeholder en kompetenceregel, der gør det muligt at fravige dette almindelige princip ved at give sagsøgeren adgang til at vælge, hvor sagen skal anlægges, fortolkes strengt eller ligefrem restriktivt [34]. Af hensyn til den effektive virkning af artikel 2 i forordning nr. 44/2001 og EU-lovgivers hensigt må denne bestemmelses rækkevidde ikke udvides til at omfatte andre tilfælde end dem, der udtrykkeligt fremgår af denne forordning [35]. Når Domstolen har udtalt, at begrebet »sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, ikke må fortolkes for vidtrækkende hvad angår tilknytningen til stedet for

30 — Jf. bl.a. dom af 6.9.2012, sag C-619/10, Trade Agency, præmis 27.

31 — Forarbejderne til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 indeholder, så vidt jeg ved, ikke oplysninger, der kan være relevante for besvarelsen af det stillede spørgsmål, henset til, at bestemmelsen i sin nuværende udformning er kort og præcis. Jf. herved sammenfatningen i professor Fausto Pocars forklarende rapport om konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet i Lugano den 30.10.2007 (EUT 2009 C 319, s. 1, punkt 58 ff.).

32 — Det følger af denne bestemmelse, at når der er flere sagsøgte, har retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl, kompetence til at træffe afgørelse i sager, der er anlagt af den samme sagsøger mod forskellige sagsøgte, forudsat at der er en sådan indbyrdes sammenhæng mellem sagerne, at det er ønskeligt at påkende dem samtidig for at undgå, at der træffes uforenelige afgørelser i tilfælde af, at sagerne påkendes hver for sig, uanset om de hviler på forskellige retsgrundlag (dom af 11.10.2007, sag C-98/06, Freeport, Sml. I, s. 8319, præmis 38 ff.).

33 — Jf. fodnote 9 ovenfor vedrørende den begrundelse, som Melzers advokat har henvist til.

34 — Jf. bl.a. dom af 16.7.2009, sag C-189/08, Zuid-Chemie, Sml. I, s. 6917, præmis 22.

35 — Jf. analogt dom af 17.9.2009, sag C-347/08, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, Sml. I, s. 8661, præmis 39, og af 12.5.2011, sag C-144/10, BVG, Sml. I, s. 3961, præmis 30.

skadens indtræden [36], må det samme efter min opfattelse gælde for tilknytningen til stedet for den skadevoldende begivenhed. Det er således ikke muligt at tillægge en ret kompetence i en sag om erstatning uden for kontrakt ved at drage sagsøgte til ansvar for handlinger, der er foretaget af en tredjepart i en anden medlemsstat.

55. Som jeg tidligere har fremhævet, gør reglen i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 i modsætning til denne forordnings artikel 2 det endvidere muligt at pege på en bestemt ret blandt alle de retter i medlemsstaterne, der har materiel kompetence. Det fremgår af 12. betragtning til denne forordning, at den ret, der udpeges efter artikel 5, skal være den, der geografisk set er nært knyttet til tvisten og derfor er bedst egnet til at behandle den.

56. Domstolen har flere gange fastslået, at denne regel støttes på, at der foreligger en særlig snæver sammenhæng mellem tvisten og retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, og at denne sammenhæng begrunder, at det af hensyn til retsplejen og tilrettelæggelsen af retssagen er denne ret, der tillægges kompetencen, bl.a. på grund af nærheden i forhold til tvisten og på grund af bevisførelsen [37].

57. Hvis det nye kompetencekriterium, som den forelæggende ret har foreslået, indføres, vil det imidlertid i en situation som den, der er tale om i hovedsagen, betyde, at den ret, der anses for kompetent på grund af handlinger foretaget af en tredjepart, som der ikke er anlagt sag mod, i dette tilfælde et tysk selskab, skal tage stilling til, om sagsøgte, der i dette tilfælde har hjemsted i Det Forenede Kongerige, og hvis påståede forsømmelige handlinger således ikke er foregået tæt på, men fjernt fra den retskreds, som denne ret tilhører, har pådraget sig et ansvar, samtidig med at det er ubestridt, at MF Global UK kun har drevet virksomhed på Det Forenede Kongeriges område. Når der ikke foreligger en tilstrækkelig nær tilknytning til tvisten, er retten objektivt set ikke bedst egnet til at træffe afgørelse under disse omstændigheder.

58. Jeg mener som følge heraf, at det er uforeneligt med opbygningen af forordning nr. 44/2001 at gøre det muligt at fastlægge rettens kompetence ud fra det sted, hvor en medhjælper eller medgerningsmand og ikke hovedgerningsmanden er etableret, som alternativt sted for den skadevoldende begivenhed, selv om den skadevoldende begivenhed primært har fundet sted i en anden medlemsstat. Dette bekræftes af de øvrige betragtninger om forordningens formål.

c) *Fortolkning i forhold til de mål, der forfølges med forordning nr. 44/2001*

59. Hvad for det første angår de processuelle argumenter, der er støttet på hensynet til god retspleje som omhandlet i 12. betragtning, in fine, til forordning nr. 44/2001, kan jeg ikke se, at en udvidet kompetence baseret på handlinger foretaget af en anden person, der bevidst ikke er blevet indstævnet, skulle tilgodese dette hensyn direkte, når der som her kun er anlagt sag mod en enkelt sagsøgt. Det ville naturligvis forholde sig anderledes, hvis formålet var at samle sager, der var anlagt mod forskellige personer, ved den samme ret, men det er ikke en sådan centralisering af kompetencen, der er tale om i den foreliggende sag [38].

60. Den tyske regering har ret i, at man ved at fastsætte en yderligere mulighed på de betingelser, der er angivet i det præjudicielle spørgsmål, vil kunne opfylde det for så vidt prisværdige ønske om at give det formodede offer for en ulovlig handling flere valgmuligheder, således at offeret ikke behøver at anlægge sag på et sted, hvor det vil være dyrere eller mere usikkert at gøre det, navnlig hvad angår de

36 — Det bemærkes i Kronhofer-dommen (præmis 19), at dette begreb ikke kan fortolkes udvidende, således at det omfatter ethvert sted, hvor der kan opstå skadevirkninger af et forhold, som allerede har forvoldt en skade, der faktisk er indtrådt et andet sted.

37 — Jf. bl.a. dom af 19.4.2012, sag C-523/10, Wintersteiger, præmis 18, samt dommen i sagen Folien Fischer og Fofitec, præmis 37 og 38.

38 — Jf. analogt Kronhofer-dommen (præmis 18), hvorefter der ikke er noget objektivt behov for så vidt angår bevisførelse eller tilrettelæggelse af retssagen, der taler for, at kompetencen tildeles retterne i en anden kontraherende stat end den, på hvis område den skadegørende handling er foretaget, og skaden er indtrådt.

beviser, der skal fremlægges. Det er dog ikke ønsket om at tilgodese den skadelidte, der ligger til grund for kompetencereglen i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Domstolen har således fastslået, at denne bestemmelse til forskel fra andre bestemmelser i forordningen ikke har til formål at beskytte den part i sagen, der synes at være den svageste [39].

61. Kravet om, at det skal gøres lettere at anlægge sag ved den ret, der er »nært knyttet« til de faktiske omstændigheder i tvisten, som udtrykkeligt nævnt i 12. betragtning, in fine, taler snarere for et benægtende svar på det præjudicielle spørgsmål, der er stillet i den foreliggende sag. Jeg mener således, at det er nødvendigt at sætte visse grænser for sagsøgerens valg af den kompetente ret, selv om der er tale om den part, der hævder at have lidt skade, for at mindske risikoen for forum shopping [40].

62. Det er desuden vigtigt at sørge for, at retssikkerhedsprincippet overholdes, hvilket ophavsmændene til forordning nr. 44/2001 var opmærksomme på [41]. Det pointeres således i 11. betragtning til denne forordning, at kompetencereglerne skal frembyde en »høj grad af forudsigelighed«. Ifølge Domstolens praksis kræver retssikkerhedsprincippet, at kompetenceregler, som fraviger den generelle kompetenceregel, der er fastsat i denne forordnings artikel 2, fortolkes således, at en normalt velunderrettet person med rimelighed kan forudse, ved hvilken ret ud over retten i den stat, hvor han har bopæl, han kan blive sagsøgt [42].

63. Det skal tilføjes, at det var ønsket om at fastsætte ensartede regler for at »sikre en fornuftig balance mellem den påstået ansvarliges interesser og den skadelidtes interesser« [43], der animerede ophavsmændene til forordning nr. 44/2001 [44]. Domstolen bør efter min opfattelse også tilstræbe en sådan balance, når den fortolker denne forordnings artikel 5, nr. 3).

64. Den formodede skadevolder bør til en vis grad kunne forudse, hvilken ret der er kompetent i en sag om erstatning uden for kontrakt. Hvis det ikke er tilfældet, kan det afholde de erhvervsdrivende fra at drive grænseoverskridende virksomhed. Det er efter min opfattelse for vidtgående set i forhold til princippet om retssikkerhed og balancen mellem parternes interesser at give en person mulighed for at anlægge sag ved retterne i en medlemsstat på det sted, hvor en medgerningsmand eller medhjælper har medvirket til at begå en ulovlig handling, uden at der er anlagt sag mod denne person.

65. Som det anføres i rapporten om den konkrete anvendelse af forordning nr. 44/2001 [45], kan indførelsen af alt for mange gyldige kompetencekriterier i sager om erstatning uden for kontrakt tvinge en person, som der rejses erstatningskrav mod, til at forsvare sig ved retterne i forskellige medlemsstater, dvs. inden for en flerhed af retssystemer, hvoraf det strengeste kan blive fremherskende.

39 — Jf. dommen i sagen Folien Fischer og Fofitec, præmis 45 og 46 og deri nævnte retspraksis.

40 — Dette problem har Europa-Parlamentet set på i forbindelse med den igangværende omarbejdning af forordning nr. 44/2001, hvor det foreslår, at der stilles krav om »en tilstrækkelig, materiel eller betydelig tilknytning« for at »begrænse muligheden for »forum shopping«« i sager om erstatning uden for kontrakt. Jf. beslutning af 7.9.2010 om anvendelsen og revision af forordning nr. 44/2001 (2009/2140(INI), P7_TA(2010)0304, punkt Q og punkt 25).

41 — I det forslag, der resulterede i vedtagelsen af forordning nr. 44/2001 (KOM(1999) 348 endelig, punkt 1.1), henviste Kommissionen således til »retssikkerhed med hensyn til den retslige kompetence« og til nødvendigheden af at »få fastlagt klare regler om retternes kompetence«.

42 — Jf. bl.a. dom af 1.3.2005, sag C-281/02, Owusu, Sml. I, s. 1383, præmis 40. Formålet med retssikkerheden er således ikke kun at gøre det muligt for sagsøgeren at finde den ret, ved hvilken ret han kan anlægge sag. Det bemærkes bl.a. i Kronhofer-dommen (præmis 20) og dommen i sagen Folien Fischer og Fofitec (præmis 33).

43 — Som nævnt i 16. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11.7.2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (»Rom II-forordningen«), EUT L 199, s. 40.

44 — Det forslag fra Kommissionen, der resulterede i forordning nr. 44/2001, »inkorporerer […] hovedindholdet i den aftale, man nåede frem til i Rådet angående den nødvendige interesseafvejning mellem de parter, der kan være impliceret i en tvist« (KOM(1999) 348 endelig, punkt 2.1).

45 — Jf. indvendingerne mod den »mosaic theory«-tilgang, der er anlagt i dommen i sagen Shevill m.fl., i B. Hess, T. Pfeiffer og P. Schlosser, *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*, Study JLS/C4/2005/03, endelig udgave, september 2007, punkt 214.

66. Artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 fortolkes allerede ret fleksibelt. Der er imidlertid en risiko for, at Domstolen udvikler en retspraksis, der peger i mange retninger og derfor bliver vanskelig at forstå, og som i det skjulte fører til en omskrivning af artikel 5, stk. 3), i forordning nr. 44/2001, hvis den godtager mange nye tilknytningsmomenter. Hvis tendensen til at fortolke denne tekst udvidende fortsætter uhindret, kan det underminere det grundlæggende princip om, at personer, der har bopæl på en medlemsstats område, normalt skal sagsøges ved retterne i denne medlemsstat, og dermed ændre den centrale mekanisme i forordning nr. 44/2001 markant [46]. Domstolen bør derfor være varsom med at gå videre i den retning, når den fortolker denne artikel.

67. Jeg mener som følge heraf, at det stemmer bedst overens med hensynet til opbygningen af forordning nr. 44/2001 og de mål, den forfølger, at besvare den forelæggende rets præjudicielle spørgsmål benægtende.

V – Forslag til afgørelse

68. På grundlag af det anførte foreslår jeg, at Domstolen besvarer det præjudicielle spørgsmål, som Landgericht Düsseldorf har forelagt, således:

»Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at den specielle kompetenceregel, der gælder i sager om erstatning uden for kontrakt, ikke finder anvendelse, når flere personer, der befinder sig i forskellige medlemsstater, har bidraget til de påståede skadelige handlinger, og det søgsmål, der er anlagt mod en af disse personer, kun er knyttet til den pågældende ret ud fra stedet for den skadevoldende handling, der er foretaget af en medhjælper eller medgerningsmand, som ikke er sagsøgt ved denne ret.«

46 — Jf. analogt dom af 22.5.2008, sag C-462/06, Glaxosmithkline og Laboratoires Glaxosmithkline, Sml. I, s. 3965, præmis 32, hvori det bemærkes, at »Domstolens omformning af specielle kompetenceregler, der har til formål at lette retsplejen, til ensidige kompetenceregler, som beskytter den svageste part, ville […] gå ud over den afvejning af interesser, som fællesskabslovgiver på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin har indført«.